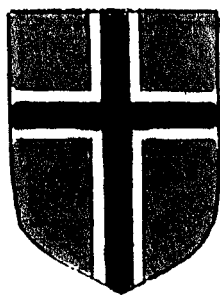

1.
59.

115817

Regiment Norge

1943 - 1945

Innvielse av minnestein over de falne
søndag den 14. juli 1996 kl. 17.00
i Vaivara/Estland

Musik

***

Hilsningstale

Lage Sögaard

***

Musik

***

Andakt

Prest Peeter Kaldur

***

Minnetale med avduking

Borgermester Vello Kärsten

***

"Ich hatt` einen Kameraden"

***

Nedleggelse av kranser

***

Salutt

***

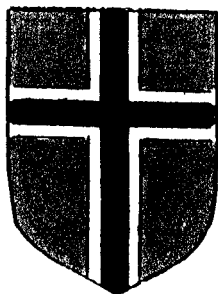
De falne æres

***

Den estiske nasjonalsangen

Ja vi elsker

Regiment Norge

1943 - 1945

Langenute mälestussamba sisseõnistamine
pümapäeval 14. juulil 1996 kell 17.00
Vaivaras/Eesti

Muusika

***

Tervituskone

Lage Sögaard

***

Muusika

***

Palvus

Probst Peeter Kaldur

***

Mälestuskone avamisel

Vello Kärsten

Vaivara Vallavalitsus

***

"Ich hatt` einen Kameraden"

***

Pärgade asetamine

***

Salut

***

Langenute mälestamine

***

Eesti hümn

Norra hümn

Regiment Norge

1943 - 1945

Einweihung des Denkmal der Gefallenen,
am Sonntag, dem 14. Juli 1996 um 17.00 Uhr
in Vaivara/Estland

Musik

***

Grussworte

Lage Sögard

***

Musik

***

Andacht

Probst Peeter Kaldur

***

Gedenkrede mit Einweihung

Bürgermeister Vello Kärsten

***

"Ich hatt' einen Kameraden"

***

Kranzniederlegung

***

Salut

***

Totenehrung

***

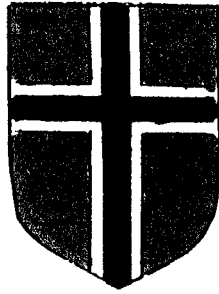
Estnische Nationalhymne
Norwegische Nationalhymne

FOTO: LAGE SØGAARD

*Sinimäe – Vaiwaka
Blaubergen
Estland 14. juli 1996*

REGIMENT

NORGE.

Desember 1996.

ZUM ANDENKEN AUF DIE FEIERLICHKEIT
BEI UNSEREM DENKMAL IN VAIVARA; SENDE
ICH EUCH EIN "ALBUM" MIT BILDEN UBER
DIE BEGEBENHEITEN.
VON UNSEREM NORWEGISCHEN TEILNEHMER
DER ESTLANDFAHRT; WUNSCHEN WIR EUCH:

FROHE WINACHTEN
UND EIN
GUTES NEUES JAHR.

Lage Sogaard,

*Vi takker hjertelig
for bidraget du har gitt*

k 60 cm >

REGIMENT "NORGE"

1943

1945

KROATIA - RUSSLAND
ESTLAND - LETTLAND
POMMERN - BERLIN

LANGENUTE
MÄLESTUSEKS

TIL MINNE OM DEM
SOM FALT

Den Gefallenen
zur Erinnerung

Minnesteinen god-
kjent den 15/4-96
av Borgermesteren
i Vaivara:
Vello Kärsten.

*toppskolestad
Vaivara
esmuus Vello Kärsten*

< 70 cm. >

^
12 cm.
v

+

Geehrte Kriegsveteranen, geehrte Landsleute,
sehr geehrte Herr Iage Sögaard.

In diesem Sommer vergeht 52 Jahre von heldenmütigen Abwehrschlachten bei Sinimäe. Die damaligen tapferen Knaben und jungen Leute sind Männer geworden, die Männer sind ehrwürdigen alten Herren geworden.

Ich freue mich, heute unter Ihnen zu sein, um mit Ihnen einem bedeutsamen Geschichtsereignis zu Zeuge sein.

Sinimäe in Vaivara wurden viele Jahrhunderte als der Berührungspunkt zwischen den Kräften der Ost und West gewesen. Entsprechend der Situation und Epoche haben die ersten oder zweiten als Angreifer aufgetreten. Hier ist West wiederholt sich bemüht gegen Gefahr von Ost zu verteidigen. So war es bei Livländischer Krieg, beim Grossen Nordischen Krieg waren die Erhöhungen Sinimäe einer Ausgangspunkt sowohl für Karl XII. als auch für Peter I. Auch im vergangenen Krieg war es nicht anders. Verrücktes Kriegsgetümmel mit seinen Geschoss explosionen, Rauch und Bodestaub hat die Sonne verfinstert. Gibt es heute irgend einer, wer in diesen Tagen hat eine klare Vorstellung, was geschieht und wie wurde der Feind angehalten?

Wir wissen nur, dass hier wurden viele Helden aus vielen europäischen Völker geboren, wann sie tageweise auf der Grenze der menschlichen Fähigkeiten kämpften.

Nebenbei sehen wir ein flamisches Denkmal. Heute haben die norwegische Veteranen die Möglichkeit - nach 52 Jahre eine letzte Schuld vor seinen gefallenen Kameraden und Gefährten begleichen, indem sie ein Denkmal errichten und damit ihnen die letzte Ehre erweisen.

Das Denkmal ist zu Ehren dem norwegischen Soldat, seiner Kühnheit und Selbstlosigkeit. Das ist eine Erinnerung ihren rückhaltlosen Willen frei zu sein und helfen in diesem auch Esten.

Wir wissen, dass die verzweifelten Kämpfe auf diesen Erhöhungen sind wie ein Symbol des Kampfes für das freie Estland.

Sei bedankt dafür, der Tapferen norwegische Soldat!

Vello Kärsten.

Unsere Einweihung in Vaiivara.

Ich sende hiermit unsere JOHN SANDSTAD sein Kranzauflegerrede am 14. Juli:

Von die norwegische Eismeerküste bis Siebenbürgen und Banat, von Österreich und Deutschland kamen die junge Männer, die unser Regiment "Norge" bildete, und mit dieser in der erste wirkliche Europaheer eintritt, zusammen mit Freiwilligen von ganz Europa.

Trotz sprachliche und geschichtliche Verschiedenheiten, gemeinsam war die Glaube an die Zukunft Europas, und die Wille für diese Glaube und dieser Hoffnung zu kämpfen.

Schwer wurde der Kampf, viele wurden die Gräber. Die ersten schon auf den Balkan, ^{dann} ostwärts und westlich Narwa, auch gerade ringsum diese Höhen, und weiter nach Kurland. Die Reihen wurde immer lichter, der Einsatzwille wurde aber nie gebrochen. Die letzten Reste des Regiments kämpfte in Pommern und bis in Berlin hine

Vor dieser Stein, den Toten zum Gedenken, den Lebenden zur Mahnung, ein denkmal für alle Gefallene des Regiments:

Gute Kameraden, Kampfgeführten und Brüder. Ehrlich hat Ihr gekämpft, das grösste Opfer hat Ihr gebracht. Über Eure Gräber leuchtet unser alte Spruch: "Meine Ehre heisst Treue".

KINDERHEIMHÖHE vest for NARVA, 14. juli 1996.

KRANSPÅLEGGING VED MINNESTEINEN FOR DE FALNE I REGIMENT NORGE:

Fra alle landsdeler kom de, fra ishavskysten til de dype skoger, fra by og bygd, fra fjorder og daler. Sammen med unge menn fra Siebenbürgen og Banat, fra Østerrike og Tyskland dannet de Regiment "Norge", som ble en del av den første virkelige Europahær, med frivillige fra hele Europa.

Tross mange ulikheter, både språklig, historisk og kulturelt, felles var troen på en fremtid for Europa. Felles var også viljen til å sette inn alt for det de trodde på, for det de så som sin plikt mot folk og land.

Det kostet dyrt. Mange ble gravene. De første allerede på Balkan, enda flere østenfor og vest for Narva, også nettopp omkring disse høydene, og videre sørover mot Kurland. Det ble stadig tynnere i rekkene, men kampviljen ble aldri knækket. De siste restene av Regimentet kjempet i Pommern, og helt inn i Berlin. ---

Ved denne minnesteinen blir ord fattige, med tanke på det offer dere bragte. Gode kamerater, kampefeller og brødre. Vi takker dere, og lyser ære over deres minne.

John Sandstad.

Die Rede des Vorstehers des Verbandes estnischer Freiheitskämpfer in Ida-Virumaa am 14. Juli 1996 in Blaubergen

, Herrn Erich K ü t t i s.

Sehr geehrte Damen und Herren!

Der Verband estnischer Freiheitskämpfer in Ida-Virumaa wünscht den norwegischen Freiheitskämpfern die in Blaubergen während des Krieges gefallen sind, nach fünfzigjähriger fragwürdiger Ruhe eine friedliche Ruhe. Fragwürdig ist die Ruhe gewesen, weil man nie wissen konnte, wo und wann nächstens wieder mal mit einer beginnenden Bautätigkeit die Ruhe unterbrochen würde.

Estland ist klein, und Kriege und Deportationen haben die Zahl unseres Volkes vielmals vermindert, dennoch haben wir unser Land verteidigen müssen. Wir hatten die Wahl zwischen zwei schlechten Kriegspartnern, und wir entschieden uns für den Kampf gegen den Kommunismus, in fremder Uniform und mit fremden Waffen.

Unsere Blaubergen waren die schwersten Kampfstätten, hier sind Gefallene Soldaten aus allen Ländern Europas beerdigt. Hier wurde dem Feind beträchtlicher Widerstand geleistet, weder Narva noch Blauberge hat der Feind erobert.

Der Verband estnischer Freiheitskämpfer in Ida-Virumaa den gefallenen Norwegern sanftes Ruhen in der Erde jetzt freien Estlands, wo die Kriegsfriedhöfe gekennzeichnet sind und jedes unerwartete Ausgraben ausgeschlossen ist.

Ruhet sanft!

Skulle du - mot formodning - motta flere slike betalingsforespørsler, bli ikke "vonbråten", men vennligst overse det hele.

Kjære venner !

I mange år har vi mer eller mindre skjøvet tankene på krigen til side, men med tiltagende alder tenker vi oftere på fortiden - og særlig på kameratene våre som ble igjen på slagmarken. De fleste var omkring 20 år da de ga sine liv i en kamp for noe de trodde på. De har fortjent heder og ære, men det har det blitt lite av. Mens de som falt på seierherrenes side har fått sine navn på monumenter, bautaeer og minnetavler over alt, har seierherrene gjort alt for at våre falne venner skulle glemmes. Krigskirkegårdene i øst er slettet med jorden.

De fleste av oss som overlevde har levd et innholdsrikt og godt liv. Gjennom et langt yrkesaktivt liv har vi på hver vår måte tjent det landet vi var rede til å gi våre liv for. Det var ikke bare de nærmeste familiene og vennene som mistet mye da frontkjemperne falt - Norge mistet også mange positive ungdommer. Men mest mistet de, de som ga sine unge liv. De fortjener å hedres! Vi som tilfeldigvis overlevde bør gjøre vårt for at de ikke skal glemmes.

Ildsjeler har tidligere lyktes i å sette opp minnetavler i Bamle og på Ulrichsberg i Østerrike, og det er satt opp minnesteiner for frontkjemperne som falt i Finland og over de falne fra nye førstebataljon Regiment Norge (Div. Wiking) i Ungarn. Nå har også de falne fra øvrige Regiment Norge fått sin minnestein. En selvbestaltet komite har fått satt opp steinen i Estland - ikke langt fra Narva. Som vedlagte referat fra avdukingen viser, måtte vi lutter velvilje og hadde god støtte av lokale myndigheter og andre i Estland. Vi håper på lignende velvilje her i landet når det gjelder finansieringen. For å gi interesserte anledning til å gi sin støtte, tillater vi oss å legge ved en postgiroblankett,

Komiteen.

Regiment Norges falne har fått sin minnestein

Av BJØRN LINDSTAD

Navn som Narva, Vaivara, Kinderheim- og Grenaderhøyden i Estland vekker sterke minner hos overlevende fra Regiment Norge. Grufulle minner om harde kamper, gode minner om godt kameratskap, men også triste minner om kamerater som falt, både i Estland og andre steder der Regiment Norge deltok i det ufattelig Ragnarokk som gikk over Øst-Europa for mer enn femti år siden. Kampene var like harde og tapene like store andre steder, men Narva-området har likevel en spesiell plass i de overlevendes hjerter, dels fordi kampene der varte i hele 7 måneder - fra februar til september 1944 - men mest fordi kampene der fikk så stor symbolsk betydning. Sammen med estlendere kjempet nordmenn, svensker, dansker, nederlendere, belgiere, tyskere, østerrikere og folketyskere mot en overmektig fiende fra øst. Parolen var at de kjempet for Estland og Europa, og kampene ble bitre.

Når det skulle reises en minnestein over de falne fra Regiment Norge kunne det neppe finnes en mer representativ plass enn mellom Kinderheim- og Grenaderhøyden i Vaivara. Først var regimentet involvert i harde kamper i sump og tette skogområder syd for høydene i februar-mars 1944, senere i et voldsomt slag om høydene i juli-august - et slag der forsvarerne mistet ca. 10.000 mann. I alt mistet forsvarerne ca. 40.000 mann i Narva-området. Det er dårlig trøst at fienden mistet det flerdobbelte.

Det som opprinnelig var tenkt som en enkel minnestund med en håndfull overlevende nordmenn til stede, ble en gripende og omfattende seremoni, ikke minst takket være engasjement fra lokale myndigheter og andre krefter. Et russisk ektepar var engasjert til å ordne med steinhugger og de praktiske forhold vedrørende steinen, og da nordmennene ankom til innvielsen, var steinen på plass, innhyllet i et vakker vinrødt stoff, nydelig drapert over sokkelen. Hornmusikk, en liten militæravdeling og representanter for Vaivaras myndigheter var også på plass.

Innvielesstalen ble holdt av Vaivaras borgermester som sa seg glad over å kunne være tilstede sammen med menn som i sin ungdom hadde deltatt frivillig og hadde stått i bresjen i de harde kampene som hadde blitt en del av Estlands historie. Han la stor vekt på nettopp det historiske. De blå fjellene, som høydene kalles, har gjennom århundrer vært åsted for harde kamper. I det flate landskapet har høydene alltid vært strategisk viktige. Uansett om inntrengere kom fra vest eller øst, alltid var Vaivara sentrum for harde kamper. Blant hærførerne som har kjempet her nevnte borgermesteren Karl XII og Peter den store. Men aldri hadde kampene vært så harde og krevd så store ofre som i 1944. Den minnesteinen han skulle avduke var ikke bare en minnestein over soldater som falt for seg selv, den er en æresminnestein over soldater som falt for Estland og Europa. Den kampen som foregikk blir av estlenderne sett på som en del av deres frihetskamp. Han ville uttrykke takk til de tapre norske soldatene som ga sitt liv og som kunne stå som eksempler for yngre generasjoner. De hadde stått som eksempler for esterne i deres frihetskamp nærmere 50 år senere.

Etter avdukingen holdt en prost andakt. I en del av sin preken tok også han utgangspunkt i at de som falt hadde ofret sine liv for Estland og Europa. "Det er alltid en kamp mot det onde, og slik var det også for femti år siden. Da ble det kjempet harde kamper med store ofre, men ofrene var ikke forgjeves. De som ga sitt liv kjempet for vår frihet, de kjempet for håpet og de kjempet for fremtiden. Ut fra disse kampene og ofrene vokste det fram frihet for oss alle."

Presten avsluttet med å velsigne steinen som nylig var avduket.

Nordmannen som la på krans la vekt på at det ikke var en minnestein bare over falne nordmenn, men over alle falne fra Regiment Norge. "Sammen med unge menn fra Siebenbürgen og Banat, fra Østerrike og Tyskland dannet nordmenn Regiment Norge, som ble en del av den første virkelige Europahær, med frivillige fra hele Europa. Tross mange ulikheter, både språklig, historisk og kulturelt, felles var troen på en fremtid for Europa. Felles var også viljen til å sette inn alt for det de trodde på, for det så de som sin plikt mot folk og land. Det kostet dyrt. Mange ble gravene, særlig øst og vest for Narva. Deretter sørover mot Kurland. Det ble stadig tynnere i rekkene, men kampviljen ble aldri knekket. De siste restene av Regimentet kjempet i Pommern, og helt inn i Berlin. Ved denne minnesteinen blir ord fattige, med tanke på det offer dere bragte. Gode kamerater, kampfeller og brødre. Vi takker dere, og lyser ære over deres minne."

Så langt hadde alt forløpt etter programmet, men nå hendte det noe overraskende.

En estlender kom fram med en potteblomst, stilte seg ved siden av steinen og holdt en tale på estisk som vi dessverre er avskåret fra å gjengi innholdet av. Han var dypt rørt og avsluttet med å sette potteblomsten ved foten av steinen. Og nå kom det frem flere estlendere - både med kranser og blomsterbuketter.

Kranspåleggingen ble avsluttet etter estisk skikk, med musikk og salutt av de militære.

De falne ble æret ved et minutts stillhet og det hele ble avsluttet med den estiske nasjonalsangen og Ja vi elsker. Det ble en gripende og verdig minnestund.